

Promlčení, náhrada škody

Ustanovení § 2952 o. z. představuje výrazný odklon od dosud zastávaného pojetí, že skutečná škoda, odvíjí-li se od povinnosti poškozeného poskytnout třetí osobě plnění v důsledku škodního jednání škůdce, vzniká až okamžikem, kdy je plnění skutečně poskytnuto a majetkový stav poškozeného se tím snížil. Nyní ovšem zákon výslovně hovoří o tom, že škoda může spočívat též v dluhu, tedy že tato podmínka vzniku povinnosti nahradit škodu může nastat již tím, že jmění poškozeného je zatíženo dluhem, a to bez ohledu na to, jak a zda bude dluh splněn. Poškozenému v případě vzniku skutečné škody, která záleží ve vzniku dluhu, svědčí právo na to, aby ho škůdce dluhu zprostil nebo mu poskytl náhradu. Možnost volby mezi zproštěním dluhu a poskytnutím náhrady zakládá alternativní obligaci ve smyslu § 1926 o. z. Právo volby náleží dlužníkovi. Zproštěním dluhu škůdce zajistí, aby dluh poškozeného zanikl (typicky splněním). Poskytnutí náhrady představuje poskytnutí prostředků dlužníkovi na splnění dluhu, v případě peněžitého dluhu, tedy příslušné peněžní částky. Jestliže je dluh následně splněn dlužníkem věřiteli, nemění se hodnota majetkového stavu. Splněním dluhu nedochází ke vzniku další škody.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 23 Cdo 1594/2021-132 ze dne 15.2.2023)

Nejvyšší soud rozhodl ve věci žalobkyně Schaffer & Partner s. r. o., se sídlem v P., zastoupené Mgr. Š.G., LL.M., advokátkou se sídlem v P., proti žalovanému R. G., se sídlem v XY, zastoupenému Mgr. P.K., advokátkou se sídlem v P., o zaplacení částky 75.000 Kč, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 10 pod sp. zn. 35 C 13/2020, o dovolání žalovaného proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 2. 2. 2021, č. j. 35 Co 396/2020-108, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 2. 2. 2021, č. j. 35 Co 396/2020-108, se zrušuje a věc se vrací Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Obvodní soud pro Prahu 10 (dále jen „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 18. 8. 2020, č. j. 35 C 13/2020-80, zamítl žalobu o zaplacení částky 75.000 Kč (I. výrok) a rozhodl o náhradě nákladů řízení mezi účastníky (II. výrok).

2. Soud prvního stupně takto rozhodl o žalobě, kterou se žalobkyně domáhala po žalovaném zaplacení částky 75.000 Kč z titulu náhrady škody. Dle žalobních tvrzení měl žalovaný na základě smlouvy s žalobkyní ze dne 2. 1. 2014 poskytovat žalobkyni a jí určeným třetím osobám službu daňového, ekonomického a organizačního poradce. V souvislosti s poskytnutím služby způsobil žalovaný svým jednáním škodu klientovi žalobkyně, společnosti Miele technika s. r. o, který ji požadoval po žalobkyni. Žalobkyně uplatnila nárok na náhradu škody vůči pojišťovně, která uznala nárok platným a vyplatila pojistné plnění se spoluúčastí. Žalobkyně musela na pojistném plnění uhradit spoluúčast 75.000 Kč, čímž jí v důsledku jednání žalovaného vznikla škoda v téže výši.

3. Soud prvního stupně vyšel ze zjištění o tom, že žalobkyně uzavřela s žalovaným dne 2. 1. 2014 mandátní smlouvu o poskytování daňového, ekonomického a organizačního poradenství, kdy

žalobkyně vystupovala v pozici mandanta a žalovaný v pozici mandatáře. Žalovaný je podnikající fyzická osoba, daňový poradce. Daňové poradenství poskytovala žalobkyně mimo jiné i společnosti Miele technika s. r. o. (dále též „klient“) na základě smlouvy ze dne 2. 10. 2008. Agendu společnosti Miele technika s. r. o. vykonával pro žalobkyni žalovaný na základě mandátní smlouvy. Mezi povinnosti žalovaného patřila mimo jiné i povinnost podat žádost o vrácení DPH z Itálie a Slovinska za zdanitelná plnění přijatá klientem v roce 2013, v celkové výši 36.146 EUR. Žalovaný při podání žádosti o vratku DPH pochybil, neboť žádost nebyla podána prostřednictvím elektronického portálu spravovaného Generálním finančním ředitelstvím. Společnost Miele technika s. r. o. obdržela dne 1. 12. 2014 od Specializovaného finančního úřadu informaci o tom, že byla Finančním úřadem pro hl. město Prahu na tento úřad postoupena podání s přílohami, nazvanými Žádost o vrácení DPH. O pochybení žalované byl obeznámen i jednatel žalobkyně, a to právě sdělením Specializovaného finančního úřadu. Podle soudu prvního stupně od tohoto sdělení minimálně od 1. 12. 2014 musela mít žalobkyně povědomí o škodné události. S ohledem na její odbornost v oblasti daňového poradenství si musela být vědoma vzniku škody již 30. 9. 2014, když jí finanční úřad nezaslal žádné potvrzení o přijetí žádosti o vrácení DPH, ačkoli je k této povinnosti vázán zákonem. Dne 22. 2. 2019 žalobkyně informovala klienta o vzniku škody, jejíž příčinou byl nestandardní způsob podání žádosti o vrácení DPH. Dne 30. 4. 2019 společnost Miele technika s. r. o. uplatnila u žalobkyně právo na náhradu škody ve výši 36.146 EUR. Žalobkyně měla sjednáno pojištění profesní odpovědnosti, kdy spoluúcast je stanovena částkou ve výši 75.000 Kč. Dne 30. 8. 2019 byla žalobkyně informována pojišťovnou, že nárok byl uznán a pojistné plnění ve výši 852.506 Kč bylo zasláno na účet klienta. Zbylou část plnění (75.000 Kč) odpovídající spoluúčasti převedla žalobkyně na účet klienta dne 6. 9. 2019. Žalobkyně vyzvala žalovaného k náhradě škody odpovídající výši spoluúčasti žalobkyně dne 17. 6. 2019. Žaloba byla podána dne 19. 12. 2019.

4. Soud prvního stupně věc posoudil s odkazem na § 6 odst. 1 a 8 zák. č. [523/1992](#) Sb., o daňovém poradenství a Komoře daňových poradců České republiky, tak, že ze strany žalovaného došlo při výkonu činnosti k porušení povinností daňového poradce a to tím, že řádně a včas nepodal žádost klienta o vratku DPH. Soud prvního stupně tak považoval za prokázané, že škoda vznikla na základě porušení povinnosti žalovaným při poskytování daňového poradenství žalobkyni, která tímto porušila svou povinnost při poskytování daňového poradenství klientovi.

5. K námitce promlčení, kterou vznesl žalovaný, soud prvního stupně na základě § 619, § 620, § 629, § 635 a § 636 zák. č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník (dále jen „o. z.“), dovodil, že je důvodná. Škodná událost nastala po 30. 9. 2014 při nesprávném podání žádosti o vratku DPH žalovaným. Soud prvního stupně dovodil, že vědomost o již vzniklé škodě žalobkyně i klient nabyli nejpozději v dubnu 2016. Za tohoto stavu je odůvodněn závěr, že nejpozději od tohoto okamžiku (duben 2016), kdy žalobkyně i klient měli k dispozici všechny potřebné skutkové okolnosti, z nichž bylo možno dovodit jednak vznik škody, její (přibližný) rozsah, a odpovědný subjekt, je třeba odvíjet počátek běhu tříleté subjektivní promlčecí lhůty k uplatnění nároku na náhradu škody. Soud prvního stupně tak uzavřel, že nárok žalobkyně vůči žalovanému je k dubnu 2019 promlčen.

6. Na tomto základě soud prvního stupně shledal žalobu nedůvodnou a v celém rozsahu ji zamítl.

7. K odvolání žalobkyně Městský soud v Praze (dále též jen „odvolací soud“) rozsudkem ze dne 2. 2. 2021, č. j. 35 Co 396/2020-108, rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalovaný je povinen zaplatit žalobkyni částku 75.000 Kč (první výrok), a rozhodl o náhradě nákladů řízení mezi účastníky (druhý výrok).

8. Odvolací soud se ztotožnil se skutkovými zjištěními soudu prvního stupně, na která odkázal. Stejně tak přijal právní hodnocení soudu prvního stupně v závěru, že škoda byla způsobena pochybením žalovaného.

9. Odvolací soud se však neztotožnil se soudem prvního stupně při posouzení námitky promlčení. Dle odvolacího soudu nevzal soud prvního stupně v úvahu, že je třeba na jedné straně odlišit škodu způsobenou žalobkyní klientovi, spočívající v nevyplacení DPH, která mohla vzniknout již v letech 2014 až 2016, avšak s ohledem na nejasný vývoj stran toho, zda se tak stane či nikoliv, je rozhodným uplatnění tohoto nároku klientem u žalobkyně, k čemuž došlo žádostí o náhradu škody ze dne 30. 4. 2019. Na druhé straně je třeba odlišit škodu, kterou utrpěla žalobkyně v důsledku nesprávného jednání žalovaného v roce 2014, spočívající v nevyplacení části pojistného plnění ve výši spoluúčasti žalobkyně ve výši 75.000 Kč. Dle odvolacího soudu tato škoda vyplynula až tehdy, když pojišťovna nárok uznala dne 30. 8. 2019, jakkoliv žalobkyně věděla od počátku, že taková spoluúčast je dána fixní částkou 75.000 Kč, neboť nebylo dostatečně zřejmé, zda k výplatě DPH dojde, jakkoliv bylo pravděpodobné, že nikoliv, a že klient takový nárok u žalobkyně uplatní.

10. Dle odvolacího soudu na uvedeném nic nemění ani skutečnost, že se případně mohlo jednat o naturální obligaci, když nelze žalobkyni přičítat k tíži, že neuplatnila námitku promlčení vůči klientovi, neboť právě takový postup by byl vzhledem ke všem okolnostem v rozporu s dobrými mravy, a časový odstup zase není takový, aby žalovaný nemohl spravedlivě nést odpovědnost za své protizákonné jednání v roce 2014.

11. Odvolací soud uvedl, že je tak třeba odlišit povědomí žalobkyně o možné majetkové újmě v roce 2014 spočívající v protizákonném počínání žalovaného a jasným vědomím o škodě v roce 2019. Teprve od povinnosti k náhradě škody žalobkyní klientovi se odvíjí naplnění všech znaků odpovědnosti za škodu žalovaného žalobkyni v souvislosti s uplatněním nároku klientem a plněním pojišťovny.

12. Z uvedených důvodů odvolací soud dospěl k závěru, že žalobní nárok je po právu a lze jej přiznat, neboť není promlčen, když byl uplatněn žalobou podanou dne 19. 12. 2019. Na tomto základě změnou napadeného rozsudku žalobě vyhověl.

II. Dovolání a vyjádření k němu

13. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný (dále též „dovolatel“) dovolání s tím, že je považuje za přípustné ve smyslu § 237 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), neboť napadené rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení právní otázky, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena.

14. V konkrétnosti dovolatel předkládá dovolacímu soudu k posouzení čtveřici otázek, a to otázky:

a) Počátku promlčecí lhůty regresního nároku – dovolatel s odkazem na § 2952 o. z. dovozuje, že v takovém případě vznik škody spočívá ve vzniku dluhu, bez ohledu na to, kdy bude dluh plněn. Dle dovolatele již dne 1. 12. 2014 žalobkyně věděla, že žalovaný pochybil, když nepodal žádost o vratku DPH řádně a včas, tedy již toho dne byly naplněny předpoklady ustanovení § 619 a 620 o. z. a musela taktéž tohoto dne začít běžet promlčecí lhůta.

b) Možnosti vznést námitku promlčení vůči regresnímu nároku v případě, že primární nárok (nárok, ze kterého je regresní nárok odvozen) je promlčen a primární nárok byl uplatněn a plněn až v době, kdy byl naturální obligací, tj. byl promlčen – dovolatel má za to, že ve vztahu k regresnímu nároku by měl být oprávněn vůči žalobkyni uplatnit stejné prostředky obrany, jaké má žalobkyně vůči klientovi, analogicky k právu ručitele uplatnit vůči věřiteli všechny námitky, které má proti věřiteli dlužník (§ 2023 o. z.).

c) Uplatnění námitky promlčení v rozporu s dobrými mravy – dovolatel zpochybňuje závěr odvolacího soudu o tom, že uplatnění námitky promlčení žalobkyní vůči klientovi by bylo v rozporu s dobrými mravy. Dovojuje, že jestliže by žalobkyně přiznala pochybení klientovi již poté, co se o pochybení dozvěděla, mohla jednoduše uplatnit regresní nárok vůči dovolateli, aniž by uplynula promlčecí lhůta.

d) Vlivu spoluzavinění poškozeného (žalobkyně) na výši regresního nároku – dle dovolatele žalobkyně (poškozený) přispěla ke vzniku škody vůči své osobě tím, že na základě primárního nároku plnila naturální obligaci a neveznesla námitku promlčení, a dále, že jednala protiprávně, když klienta utvrzovala o řádném podání vratky DPH. Dovolatel v této souvislosti odkazuje na § 2900 a § 2

e) 918 o. z.

15. Dovolatel uplatňuje dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.) a navrhuje, aby dovolací soud napadený rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

16. Žalobkyně se dle obsahu spisu k podanému dovolání vyjádřila v tom smyslu, že se plně ztotožňuje se závěry odvolacího soudu. Žalobkyně spoluúčast ve výši 75.000 Kč uhradila dne 6. 9. 2019 a teprve tímto okamžikem, tj. okamžikem, kdy ze svých majetkových prostředků vyplatila finanční prostředky, se její majetkový stav o tuto částku snížil a vznikla jí majetková újma, jejíž náhrady se po žalovaném domáhá. Dle žalobkyně nebylo před vyplacením pojistného plnění zřejmé, zda bude klient náhradu škody po žalobkyni požadovat, zda bude v pozici využít svého práva odmítnout tento požadavek klienta a zda pojišťovna pojistné plnění uzná.

17. Žalobkyně tvrdí, že se plně zachovala v souladu s její prevenční povinností plynoucí jí z § 2903 o. z., když vyčkávala s konečným potvrzením nemožnosti vrácení DPH vůči klientovi a využitím pojištění profesní odpovědnosti odvrátila škodu klientovi.

18. Na tomto základě navrhuje, aby dovolací soud dovolání zamítl a přiznal žalobkyni náhradu nákladů dovolacího řízení.

III. Přípustnost dovolání

19. Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou a řádně zastoupenou podle § 241 odst. 1 o. s. ř., zkoumal, zda dovolání obsahuje zákonné obligatorní náležitosti dovolání a zda je přípustné.

20. Podle ustanovení § 236 odst. 1 o. s. ř. dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

21. Podle ustanovení § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak

22. Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 o. s. ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že jsou splněna kritéria přípustnosti dovolání obsažená v tomto ustanovení. Přípustnost dovolání

nastává tehdy, jestliže dovolací soud, který jediný je oprávněn tuto přípustnost zkoumat (srov. § 239 o. s. ř.), dospěje k závěru, že kritéria přípustnosti dovolání uvedená v ustanovení § 237 o. s. ř. skutečně splněna jsou.

23. Dovolání je přípustné ve smyslu § 237 o. s. ř., neboť v rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena otázka hmotného práva počátku běhu subjektivní promlčecí lhůty u práva na poskytnutí náhrady podle § 2952 věta druhá o. z., spočívá-li škoda ve vzniku dluhu, a to v režimu zák. č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, kterým se dle § 3028 odst. 1 o. z. právní poměr mezi účastníky řídí.

IV. Důvodnost dovolání a právní úvahy dovolacího soudu

24. Dovolání je důvodné.

Rozhodná právní úprava

25. Právní poměr mezi účastníky se dle § 3028 odst. 1 o. z. řídí ustanoveními zák. č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník.

26. Podle § 609 odst. 1 o. z. nebylo-li právo vykonáno v promlčecí lhůtě, promlčí se a dlužník není povinen plnit. Plnil-li však dlužník po uplynutí promlčecí lhůty, nemůže požadovat vrácení toho, co plnil.

27. Podle § 619 o. z. jedná-li se o právo vymahatelné u orgánu veřejné moci, počne promlčecí lhůta běžet ode dne, kdy právo mohlo být uplatněno poprvé (odst. 1). Právo může být uplatněno poprvé, pokud se oprávněná osoba dozvěděla o okolnostech rozhodných pro počátek běhu promlčecí lhůty, anebo kdy se o nich dozvědět měla a mohla (odst. 2).

28. Podle § 620 odst. 1 o. z. okolnosti rozhodné pro počátek běhu promlčecí lhůty u práva na náhradu škody zahrnují vědomost o škodě a osobě povinné k její náhradě. To platí obdobně i pro odčinění újmy.

29. Podle § 629 o. z. trvá promlčecí lhůta tři roky (odst. 1). Majetkové právo se promlčí nejpozději uplynutím deseti let ode dne, kdy dospělo, ledaže zákon zvláště stanoví jinou promlčecí lhůtu (odst. 2).

30. Podle § 1721 odst. 1 o. z. ze závazku má věřitel vůči dlužníku právo na určité plnění jako na pohledávku a dlužník má povinnost toto právo splněním dluhu uspokojit.

31. Podle § 2894 odst. 1 o. z. povinnost nahradit jinému újmu zahrnuje vždy povinnost k náhradě újmy na jmění (škody).

32. Podle § 2952 o. z. se hradí se skutečná škoda a to, co poškozenému ušlo (ušlý zisk). Záleží-li skutečná škoda ve vzniku dluhu, má poškozený právo, aby ho škůdce dluhu zprostil nebo mu poskytl náhradu.

Počátek běhu promlčecí lhůty práva na náhradu škody obecně

33. K určení počátku běhu promlčecí lhůty, jde-li o právo na náhradu škody, se dovolací soud vyslovil již v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2020, sp. zn. 25 Cdo 1510/2019, uveřejněném pod číslem 91/2020 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek. V tomto rozsudku dovolací soud uvedl, že pro počátek běhu subjektivní promlčecí lhůty podle § 620 odst. 1 o. z. je rozhodnou okolností vědomost o vzniku škody a o totožnosti odpovědné osoby. Dosavadní judikatura je přiměřeně použitelná k výkladu toho, kdy se poškozený o relevantních skutečnostech skutečně dozvěděl. Lze tak i nadále vycházet z toho, že poškozený se dozví o škodě tehdy, když zjistí skutkové okolnosti, z nichž lze dovodit vznik škody a orientačně (přibližně) i její rozsah (tak, aby bylo možné určit přibližně výši škody v penězích), a není třeba, aby znal rozsah (výši) škody přesně. Znalost poškozeného o osobě škůdce se váže k okamžiku, kdy obdržel informaci, na jejímž základě si může učinit úsudek, která konkrétní osoba je za škodu odpovědná (srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2002, sp. zn. 33 Odo 477/2001, ze dne 28. 1. 2004, sp. zn. 25 Cdo 61/2003, a ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. 25 Cdo 1440/2010).

34. Vědomost poškozeného o osobě odpovědné za škodu, s níž zákon spojuje počátek běhu subjektivní promlčecí doby, nepředpokládá nezpochybnitelnou jistotu v určení osoby odpovědné za vznik škody. Najisto lze odpovědnost určité osoby postavit až na základě dokazování v soudním řízení, které je teprve podáním žaloby, tedy uplatněním nároku u soudu, zahájeno. Zákon proto vychází z předpokladu, že po osobě, která ví o vzniku škody, lze požadovat, aby nárok u soudu uplatnila, jakmile má k dispozici takové informace o okolnostech vzniku škody, v jejichž světle se jeví odpovědnost určité konkrétní osoby dostatečně pravděpodobnou (např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2006, sp. zn. 25 Cdo 359/2005, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2012, sp. zn. 25 Cdo 4311/2010).

35. Odvolací soud v nyní projednávané věci sice správně navázal počátek běhu promlčecí lhůty na vědomost poškozeného o vzniklé škodě a o tom, kdo je povinen k její náhradě (s odkazem např. na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 3. 2019, sp. zn. 25 Cdo 412/2019), nesprávně ovšem posuzoval otázku určení okamžiku vzniku škody na straně poškozeného.

Právo na náhradu škody podle § 2952 o. z.

36. Právní úprava občanského zákoníku účinná od 1. 1. 2014 obsahuje v § 2952 věta druhá výslovné pravidlo, dle kterého záleží-li skutečná škoda ve vzniku dluhu, má poškozený právo, aby ho škůdce dluhu zprostil nebo mu poskytl náhradu.

37. Nejsou tak nadále uplatnitelné závěry starší rozhodovací praxe dovolacího soudu o tom, že dokud dlužník nezaplatil dlužnou částku svému věřiteli, nemůže úspěšně uplatnit nárok na její náhradu z titulu odpovědnosti třetí osoby za škodu, neboť škoda mu zatím nevznikla; samotná existence pohledávky věřitele vůči dlužníku ani soudní rozhodnutí o povinnosti dlužníka zaplatit dluh není totiž skutečnou škodou ani ušlým ziskem (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 2. 2003, sp. zn. 25 Cdo 986/2001, uveřejněný pod číslem 14/2005 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, usnesení téhož soudu ze dne 25. 7. 2006, sp. zn. 25 Cdo 1338/2005, ze dne 7. 2. 2007, sp. zn. 25 Cdo 2744/2006, ze dne 28. 5. 2015, sp. zn. 25 Cdo 2272/2013, ze dne 28. 3. 2017, sp. zn. 25 Cdo 4830/2016, ze dne 5. 12. 2017, sp. zn. 23 Cdo 3086/2017, či jeho rozsudky ze dne 15. 6. 2010, sp. zn. 28 Cdo 1532/2010, ze dne 11. 4. 2012, sp. zn. 29 Cdo 1021/2011, a ze dne 27. 5. 2014, sp. zn. 25 Cdo 4370/2011).

38. Obdobný výklad § 2952 o. z. přijala i odborná literatura, dle níž již z ustanovení § 2894 o. z. vyplývá, že zatížení jmění dluhem je škodou. Občanský zákoník rozšířil pojem škody i na újmy na straně pasiv [MELZER, F. In: MELZER, F., TĚGL, P. a kol. Občanský zákoník – velký komentář.

Svazek IX. (§ 2894-3081). Praha: Leges, 2018, § 2894; m. č. 44, 45; obdobně srov. BEZOUŠKA, P. In: HULMÁK, M. a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář. Praha: C. H. Beck, 2014, § 2952, m. č. 9].

39. Ustanovení § 2952 o. z. představuje výrazný odklon od dosud zastávaného pojetí, že skutečná škoda, odvíjí-li se od povinnosti poškozeného poskytnout třetí osobě plnění v důsledku škodního jednání škůdce, vzniká až okamžikem, kdy je plnění skutečně poskytnuto a majetkový stav poškozeného se tím snížil. Nyní ovšem zákon výslovně hovoří o tom, že škoda může spočívat též v dluhu, tedy že tato podmínka vzniku povinnosti nahradit škodu může nastat již tím, že jmění poškozeného je zatíženo dluhem, a to bez ohledu na to, jak a zda bude dluh splněn (srov. v literatuře VOJTEK, P. In: ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 1071).

40. V této souvislosti lze poukázat i na prvorepublikovou judikaturu (srov. Rv I 1084/26, Vážný č. 6893), která rovněž dovozovala, že škodou na jmění není jen zmenšení aktiv, nýbrž i rozmnožení pasiv.

41. Poškozenému v případě vzniku skutečné škody, která záleží ve vzniku dluhu, svědčí právo na to, aby ho škůdce dluhu zprostil nebo mu poskytl náhradu.

42. Možnost volby mezi zproštěním dluhu a poskytnutím náhrady zakládá alternativní obligaci ve smyslu § 1926 o. z. Právo volby náleží dlužníkovi. Zproštěním dluhu škůdce zajistí, aby dluh poškozeného zanikl (typicky splněním). Poskytnutí náhrady představuje poskytnutí prostředků dlužníkovi na splnění dluhu, v případě peněžitého dluhu, tedy příslušné peněžní částky. Jestliže je dluh následně splněn dlužníkem věřiteli, nemění se hodnota majetkového stavu. Splněním dluhu nedochází ke vzniku další škody [srov. v literatuře obdobně MELZER, F. In: MELZER, F., TÉGL, P. a kol. Občanský zákoník - velký komentář. Svazek IX. (§ 2894-3081). Praha: Leges, 2018, § 2894, m. č. 44, 45 a § 2951-2952, m. č. 226, 227 i s odkazem na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 1. 2001, sp. zn. 25 Cdo 2146/2000].

Počátek běhu promlčecí lhůty práva na náhradu škody spočívající ve vzniku dluhu

Okolnosti rozhodné pro počátek běhu subjektivní promlčecí lhůty u práva na náhradu škody obecně zahrnují vědomost o škodě a osobě povinné k její náhradě. Záleží-li skutečná škoda ve vzniku dluhu podle § 2952 věta druhá o. z. a zvolí-li poškozený proti škůdci právo, aby mu škůdce poskytl náhradu, je pro počátek běhu subjektivní promlčecí lhůty takového práva určující vědomost poškozeného o osobě škůdce a o vzniku dluhu, nikoli případné splnění dluhu či jeho splatnost (k výkladu splatnosti srov. bod 35 rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2022, sp. zn. 27 Cdo 59/2022).

43. Pro posouzení okamžiku vzniku škody, jež v projednávané věci spočívá ve vzniku dluhu žalobkyně vůči klientovi, není tedy ani určující, že tento dluh byl částečně splněn z pojistného plnění v rámci pojištění profesní odpovědnosti žalobkyně a kdy se tak stalo. Nejvyšší soud ve své ustálené rozhodovací praxi uzavírá, že je nutno rozlišovat mezi právem oprávněné osoby na pojistné plnění a právem poškozeného na náhradu škody. Jedná se o dva odlišné nároky. Pojistitel není škůdcem a neodpovídá za škodu škůdcem způsobenou, tudíž právo směřující vůči němu je vždy právem na pojistné plnění, nikoli právem na náhradu škody. Právo vůči pojistiteli na pojistné plnění nemá povahu nároku na náhradu škody; jedná se o originální právo (k tomu obdobně srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 21. 3. 2014, sp. zn. 25 Cdo 1002/2012, a ze dne 23. 10. 2014, sp. zn. 25 Cdo 2902/2012, či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2016, sp. zn. 23 Cdo 4058/2015).

44. Tomuto závěru odpovídá právní posouzení věci, které v projednávané věci učinil soud prvního stupně, který vyšel ze skutkových zjištění (jež odvolací soud přejímá) o tom, že žalobkyně měla povědomí o vzniku dluhu vůči klientovi minimálně od 1. 12. 2014 (ze sdělení Specializovaného finančního úřadu).

45. Takovéto právní hodnocení věci odpovídá závěrům vyjádřeným v již shora citovaném rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2020, sp. zn. 25 Cdo 1510/2019, ve kterém dovolací soud dále uvedl, že vymezení subjektivní lhůty dle § 619 o. z. se uplatní pro počátek subjektivní promlčecí lhůty u nároku na náhradu škody dle § 620 odst. 1 o. z. tak, že lhůta počne běžet tehdy, kdy se oprávněná osoba dozvěděla nebo se měla a mohla dozvědět o všech okolnostech relevantních z pohledu promlčení. Poškozený se dozví o škodě tehdy, když zjistí skutkové okolnosti, z nichž lze dovodit vznik škody a orientačně (přibližně) i její rozsah (tak, aby bylo možné určit přibližně výši škody v penězích), a není třeba, aby znal rozsah (výši) škody přesně. Znalost poškozeného o osobě škůdce se váže k okamžiku, kdy obdržel informaci, na jejímž základě si může učinit úsudek, která konkrétní osoba je za škodu odpovědná.

46. Jestliže tak žalobkyně již v prosinci roku 2014 věděla, respektive s ohledem na výkon své odbornosti (§ 5 odst. 1 o. z.) vědět mohla a měla o vzniku dluhu ve smyslu § 2952 o. z. vůči klientovi a o tom, že tuto škodu měl způsobit žalovaný, je ve smyslu § 620 o. z. tato vědomost okolností rozhodnou pro počátek běhu subjektivní promlčecí lhůty u žalobkyní zvoleného práva na náhradu podle § 2952 věta druhá o. z.

V. Závěr

47. Nejvyšší soud s ohledem na výše uvedené shledal, že právní posouzení věci odvolacím soudem je neúplné, a tudíž nesprávné, neboť závěry učiněné ohledně vzniku škody pomíjí pravidlo § 2952 o. z.; proto je dovolání žalovaného důvodné.

48. Předmětem dovolacího přezkumu byla otázka běhu subjektivní promlčecí lhůty u práva na poskytnutí náhrady podle § 2952 věta druhá o. z., spočívá-li škoda ve vzniku dluhu (jiné případné nároky předmětem dovolacího přezkumu nebyly). Vzhledem k závěru o nesprávném právním posouzení řešené otázky odvolacím soudem se již dovolací soud nezabýval dalšími dovolacími námitkami.

49. Protože vymezený dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř. byl naplněn a nejsou podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání, pro zamítnutí dovolání nebo pro změnu rozhodnutí odvolacího soudu, Nejvyšší soud napadený rozsudek odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. bez jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.) zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta první o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)
- [Důkazní břemeno](#)

- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)
- [Katastr nemovitostí](#)
- [Náhrada za ztrátu na výdělků \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Ochrana spotřebitele \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovněprávní vztah \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Společný nájem bytu manželů \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Určení otcovství \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Jméno v obchodní firmě právnické osoby](#)